

טבלת דיני ברכות השחר לניעור בלילה עריכה: הרב לבנון

לא ישן כלל בלילה	ישן בתחילת הלילה וקם לפני חצות או אחר חצות		
	אין דעתו לחזור לישון	דעתו לחזור לישון	
³ מנהג אשכנז: בבוקר לפני התפילה יתפנה וילכלך ידיו ואח"כ יטול ויברך. מנהג ספרד: אחרי עלות השחר יטול ידיו ולא יברך.	² מנהג אשכנז: יברך כאשר קם, ואפילו לפני חצות. ואם לא בירך – ימתין עד הבוקר ולפני התפילה יתפנה וילכלך ידיו, ואח"כ יטול ויברך. מנהג ספרד: לפני חצות לא יברך, אלא ימתין עד אחר חצות ויברך.	¹ מנהג אשכנז: בקימתו הראשונה יטול בלא ברכה, ובקימתו השנייה יטול בברכה. ואם ברך בראשונה לא יברך בשנייה. מנהג ספרד: לפני חצות לא יברך, אבל אחר חצות יברך אפילו בקימתו הראשונה, ולדעת הבא"ח יברך גם לפני חצות.	ברכת על נטילת ידיים
⁵ מנהג אשכנז: אם ישן במהלך היום הקודם – יברך בבוקר בעלות השחר. אם גם ביום הקודם לא ישן, ישמע הברכה מאחר ויענה אמן, או שיתכוון לצאת בברכת אהבת עולם (אהבה רבה) וילמד מעט בסיום התפילה. מנהג ספרד: יברך בעלות השחר.	⁴ מנהג אשכנז: יברך כאשר קם. מנהג ספרד: יברך כאשר קם, אך אם קם סמוך לחצות (כחצי שעה) ימתין עד אחר חצות ויברך.	⁴ מנהג אשכנז: יברך בקימתו הראשונה ואפילו לפני חצות, ולא יברך בשנייה. מנהג ספרד: יברך בקימתו הראשונה, אך אם קם סמוך לחצות (כחצי שעה) ימתין עד אחר חצות ויברך.	ברכות התורה
⁸ מנהג אשכנז: ישמע מאחר ויענה אמן. מנהג ספרד: יברך אחר חצות.	⁷ יברך אחר חצות.	⁶ מנהג אשכנז: לפני חצות לא יברך. לאחר חצות יברך בלא שם ומלכות, ובבוקר בקומו שנית יברך בשם ומלכות. אם טעה ויברך בשם לאחר חצות לא יברך שנית. מנהג ספרד: אחר חצות יברך בשם ומלכות.	ברכת אלקי נשמה וברכת המעביר שינה
⁹ מנהג אשכנז: ימתין עד הבוקר ויברך, ואם בירך מחצות ואילך יצא. מנהג ספרד: יברך אחר חצות.	⁹ מנהג אשכנז: ימתין עד הבוקר ויברך, ואם בירך מחצות ואילך יצא. מנהג ספרד: יברך אחר חצות.	⁹ מנהג אשכנז: לא יברך בקימתו הראשונה, אלא – ימתין עד הבוקר, ואם בירך מחצות ואילך יצא. מנהג ספרד: יברך אחר חצות.	ברכת הנותן לשכוי בינה
¹⁰ יברך מחצות ואילך.	¹⁰ יברך מחצות ואילך.	¹⁰ יברך מחצות ואילך.	שאר ברכות השחר

מקרה שכיח בימינו – היה ער עד אחר חצות, ואחר כך ישן עד הבוקר ¹¹ – בין לספרדים ובין לאשכנזים, יברך את כל הברכות כאשר קם בבוקר. ויש ספרדים הנוהגים שאת ברכת "על נטילת ידיים" וברכות התורה דוחים לבוקר, אבל את שאר הברכות יברך אחר חצות, אף על פי שלא ישן עדיין.

מקורות (כל הציונים הם לשו"ע או"ח)

- 5 סי' מ"ז משנ"ב ס"ק כ"ח, כף החיים סי' מ"ו אות מ"ט וסי' מ"ז אות כ"ו.
- 6 סי' מ"ז משנ"ב ס"ק ל' וביה"ל ד"ה המשכים, כף החיים סי' מ"ו אות מ"ט.
- 7 סי' מ"ז סעיף י"ג, משנ"ב ס"ק ל"א.
- 8 סי' מ"ז משנ"ב ס"ק כ"ד, כף החיים אות מ"ט.
- 9 סי' מ"ז סעיף י"ג, משנ"ב ס"ק ל"א, כף החיים אות ל'.
- 10 סי' מ"ז סעיף י"ג, משנ"ב ס"ק ל', כף החיים סי' מ"ו אות מ"ט.
- 11 לפוסקים האשכנזים דינו ככל מי שישן בלילה. לספרדים עיין בן איש חי שנה שניה פרשת תולדות י"ד, וכף החיים סי' מ"ו אות מ"ט.

- 1 משמעות המשנ"ב בסי' ד' ס"ק ל"ב ל"ג, כף החיים סי' מ"ו אות מ"ט בשם האר"י והרש"ש, בן איש חי שנה ראשונה פרשת תולדות י"ג.
- 2 סי' ד' סעיף י"ד, משנ"ב ס"ק ל"ג, כף החיים סי' מ"ו אות מ"ט (ועיין כף החיים סי' ד' אות נ"ב, שלדעת הגר"ז יברך רק אחר חצות, ולדעת הבא"ח יברך אפילו לפני חצות). למנהג אשכנז יש אפשרות נוספת, שבקימתו בלילה יטול ידיו משום רוח רעה ולא יברך, ובבוקר יתפנה וילכלך ידיו ויטול בברכה (סי' ד' סעיף י"ד, משנ"ב סי' ל"ג, ביה"ל ד"ה ויטלם).
- 3 סי' ד' סעיף י"ג, משנ"ב ס"ק ל', כף החיים אות מ"ט.
- 4 סי' מ"ז משנ"ב ס"ק כ"ט, כף החיים אות מ"ט.